

Η Μεγάλη Καταστροφή και η Φωτιά της Σμύρνης - Σεπτέμβριος 1922

Κατά τη διάρκεια των γεγονότων της Μεγάλης Καταστροφής που δόθηκε τέλος στην Ελληνική παρουσία 3.000 ετών στην Ανατολία, ο κόσμος έγινε μάρτυρας της άγριας φωτιάς της μεγάλης πόλης της Σμύρνης και της μαζικής σφαγής των χιλιάδων πολιτών. Ο κόσμος έζησε για άλλη μία φορά την εμπειρία της χειρίστης ανθρώπινης συμπεριφοράς και την ίδια στιγμή και τις καλύτερες ανθρώπινες αξίες.

Καθώς ξετυλίγονταν οι φοβερές εκείνες μέρες του ολοκαυτώματος, κατά τη διάρκεια του μήνα Σεπτεμβρίου του 1922, ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, σταθμεύοντας έξω από την πόλη, έδινε εντολές του πώς θα απαλλαγούν μια για πάντα από τους χριστιανούς στην Ανατολία. **Την ίδια στιγμή ο κόσμος γινόταν για άλλη μια φορά μάρτυρας της επαίσχυντης συμπεριφοράς των Συμμάχων της Ελλάδας οι οποίοι για τα δικά τους πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα στάθηκαν άπραγοι θεατές χωρίς να επέμβουν ώστε να σταματήσουν την ανθρώπινη σφαγή.**

Σφαγές κατευθυνόμενες από το ίδιο το κράτος, με το κάψιμο της Σμύρνης από τα τουρκικά στρατεύματα, συνοδευμένες από τον βίαιο εκτοπισμό των Ελλήνων, των Αρμενίων και των χριστιανών Ασσυρίων από την Μικρά Ασία, με σκοπό να επιτευχθεί ο στόχος του «εκτουρκισμού» που ήταν η επιθυμία των Κεμαλιστών-Εθνικιστών, σόκαραν τον πολιτισμένο κόσμο κατά τη διάρκεια του πρώτου τέταρτου του εικοστού αιώνα.

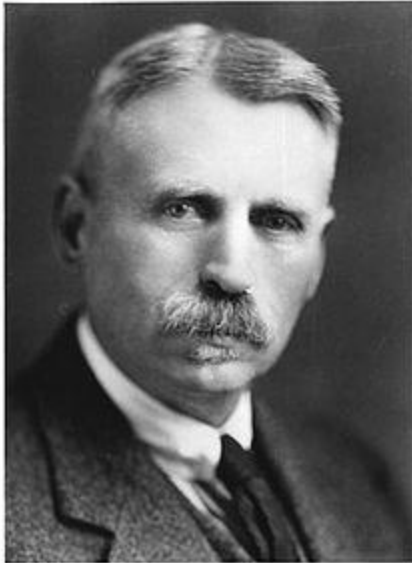
Κάποιος θα μπορούσε να διαβάσει πολλά βιβλία, άρθρα και προσωπικές μαρτυρίες σχετικά με το ανθρώπινο τραύμα και την επικά φοβερή φωτιά αλλά τρεις ρήσεις παρακάτω μπορεί να παραθέτουν την εικόνα του εφιάλτη 300.000 ψυχών που συνθλίφτηκαν στην αποβάθρα της Σμύρνης, χωρίς τρόπο διαφυγής παγιδευμένοι σε ένα δαχτυλίδι που τους κύκλωνε, από τη μία η θάλασσα και από την άλλη η πυρκαγιά.

«Αυτό που συνέβη κατά τη διάρκεια των δύο εβδομάδων που ακολούθησαν θα πρέπει να καταταχτεί ως ένα από τα βίαια ανθρώπινα δράματα του εικοστού αιώνα. Αθώοι άμαχοι-άνδρες, γυναίκες και παιδιά, πιάστηκαν στη δίνη μιας ανθρωπιστικής καταστροφής μιας κλίμακας που η ανθρωπότητα δεν είχε ξαναζήσει ποτέ πριν» Τζιλ Μιλτον, «Χαμένος Παράδεισος»

«Ο χορός από τις φλόγες έγινε ένας πύρινος αγώνας με εμπόδια, καθώς οι φλόγες που ενισχύονταν από τον αέρα πηδούσαν από μπαλκόνι σε μπαλκόνι κατά μήκος των στενών δρόμων. Μετά ο αγώνας έγινε μία πεινασμένη σύγκρουση που το βρυχώμενο στόμα της κατέτρωγε στο πέρασμά της και κατάπινε εκείνο το ενάμισι μίλι του πλάτους της πόλης όπου 300.000 προσφυγικών ψυχών στριμώχονταν ανάμεσα στην επιλογή να χαθούν από τη φωτιά ή να χαθούν από τη θάλασσα... Η πόλη είχε γίνει όπως ο εκραγείς κλίβανος του Τιτανικού, του οποίου η ζέστη την οποία κατεύθυνε ο άνεμος προς την αποβάθρα με τέτοια φοβερή θερμοκρασία που κάποιοι από το πλήθος βουτούσαν τις κουβέρτες τους στη θάλασσα και μετά προστατεύονταν τυλίγοντάς τες γύρω τους. Αφηνιασμένα άλογα, με τα χαλινάρια τους να φλέγονται, έτρεχαν σε κατάσταση αμόκ συνθλίβοντας στο πέρασμά τους, αφήνοντας πίσω τα ίχνη από τα συντετριμμένα σώματα, τα οποία καίγονταν όπου βρίσκονταν ξαπλωμένα...»

*Τρομαγμένα πρόσωπα παρόμοια με τα βλέμματα άγριων ζώων και ανθρώπινοι θρήνοι ανακατεμένοι με τα χλιμιντρίσματα των αλόγων, τις κραυγές από τις καμήλες και τέλος οι φωνές των αρουραίων, καθώς ξέφευγαν από δίπλα κατά κοπάδια από τους υπονόμους της **Χαμένης Σμύρνης**» National Geographic Magazine, Νοέμβριος 1925, «Το Μακρύτερο Ταξίδι στην Ιστορία», Μελβιλ Τσατερ.*

Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε δυο ξεχωριστές προσωπικότητες κατά τη διάρκεια αυτών των τραγικών γεγονότων. Τον Τζωρτζ Χορτον και τον Ιάπωνα Καπετάνιο.

Ο Τζωρτζ Χορτον, Αμερικανός Γενικός Πρόξενος στη Σμύρνη, ένας έντιμος και μεγάλος φιλάνθρωπος, δούλευε ακατάπαυστα, διακινδυνεύοντας τη δική του ζωή για να σώσει ζωές. Ακόμη ρίσκαρε και την διπλωματική του σταδιοδρομία αφού κράτησε διαφορετική στάση από την επίσημη των Η.Π.Α.

Ήταν αυτός που κάποια στιγμή έδωσε την ευκαιρία στον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο την ευκαιρία να δραπετεύσει, αλλά, ο Χρυσόστομος αρνήθηκε να σώσει τη ζωή του εγκαταλείποντας το χριστιανικό του ποίμνιο. Επέλεξε έναν άγριο θάνατο στα χέρια των βάνουσων φανατικών Τούρκων οι οποίοι έπαιρναν οδηγίες από τον γνωστό Νουρεντιν Πασα, τον κυβερνήτη της Σμύρνης.

Ο Τζωρτζ Χορτον αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το Προξενικό κτίριο στιγμές πριν καταρρεύσει από τη φωτιά που καθορίζονται από τις δυνάμεις του Ατατούρκ. Όταν ανέβαινε στο κατάστρωμα του θωρηκτού Litchfield, κοίταξε πίσω στις αδηφάγες φλόγες που περικύκλωναν την αγαπημένη του πόλη και με μεγάλη θλίψη πρόφερε την αθάνατη φράση του:

" Νιώθω ντροπή να ανήκουν στην ανθρώπινη φυλή."

Στις 4 Σεπτεμβρίου του 1922, ακριβώς στην έξαρση των τραγικών γεγονότων μια άλλη ξεχωριστή ανθρώπινη φυσιογνωμία αναδείχτηκε στο πρόσωπο του Καπετάνιου του Ιαπωνικού πλοίου «**Τοκεϊ Μαρου**» αλλά και στους ναύτες του πλοίου που επέδειξαν απίστευτη γενναιότητα και ανθρώπινη συμπόνια.

Μετά την άφιξη του στο λιμάνι της Σμύρνης ο Ιάπωνας καπετάνιος του εμπορικού πλοίου **Τοκεϊ Μαρου** αντίκρισε τη βιβλική σκηνή του λιμανιού της Σμύρνης που ήταν «χειρότερη και από την Κόλαση». Χιλιάδες από ανήμπορες γυναίκες και παιδιά που αντιμετώπιζαν βέβαιο θάνατο με τη φωτιά να μαίνεται πίσω τους και το αφιλόξενο λιμάνι εμπρός τους και από την άλλη τα τουρκικά στρατεύματα να αποκλείουν κάθε διαφυγή.

Ο Ιάπωνας καπετάνιος διέταξε το πλήρωμά του να πετάξει στη θάλασσα το φορτίο που αποτελείτο από πολύτιμα μεταξωτά, δαντέλες και πορσελάνες. Στη συνέχεια έσωσε τις ζωές 825 γυναικών, παιδιών και γερόντων τους οποίους μετέφερε στον Πειραιά.

Οι ηρωικές ενέργειες αυτού του Ιάπωνα καπετάνιου έχουν βεβαιωθεί από τον Αμερικανό Πρόξενο Τζωρτζ Χόρτον καθώς και από το άρθρο της εφημερίδας **ΕΜΠΡΟΣ**, της 4ης Σεπτεμβρίου 1922, από την Αμερικανίδα αυτόπτη μάρτυρα, Άννα Χάρλοου Μπίρτζ και άλλους.

Στις 15 Σεπτεμβρίου 2012, το Ερευνητικό Κέντρο σε μια σημαντική εκδήλωση για την επέτειο των 90 χρόνων της καταστροφής της Σμύρνης προσκάλεσε τον πρόξενο της Ιαπωνίας στο Σικάγο καθώς και μέλη της Ιαπωνικής κοινότητας σε μια τιμητική εκδήλωση.

Προς αναγνώριση αυτού του καπετάνιου-ήρωα και ως ένδειξη ευγνωμοσύνης προς το ιαπωνικό έθνος, απονεμήθηκε μια τιμητική πλακέτα στον εξοχότατο Κοτάρο Ματσουζάβα. Ένα δυνατό χειροκρότημα

αντήχησε από το ακροατήριο καθώς την αποδέχθηκε εκ μέρους της χώρας του και στη μνήμη του φιλεύσπλαχνου Ιάπωνα καπετάνιου και του πληρώματός του. Κατά τη διάρκεια των επισημών του στην απονομή, ο κ. Ματσουζάβα εξέφρασε την αίσθηση Τιμής του να έχει τέτοιους προγόνους όπως αυτός ο καπετάνιος και το πλήρωμά του και ευχαρίστησε την Ελληνοαμερικανική Κοινότητα για την αναγνώριση αυτής της ανθρωπιστικής πράξης του καπετάνιου και

του πληρώματός του. Πρόσθεσε επίσης την ευγνωμοσύνη και τις ευχαριστίες του για την βοήθεια την οποία έστειλε η Ελλάδα στην Ιαπωνία αμέσως μετά τον μεγάλο σεισμό και την ανθρωπιστική καταστροφή που ακολούθησε αυτόν.

Αυτά τα τραγικά γεγονότα εκτός από ιστορικά και που αφορούν την Ελλάδα είναι εξίσου σημαντικά για όλη την ανθρωπότητα και για τους απανταχού Έλληνες.

Στόχος του ΕΚΕΜΑΠ είναι να γίνουν γνωστά στην Ελληνική και Αμερικανική κοινωνία τα γεγονότα και οι ιστορικές αλήθειες αυτής της μαύρης περιόδου και να τιμήσουμε τα θύματα της Μεγάλης Καταστροφής και τις Χαμένες αλλά Αλησμόνητες Πατρίδες.

Για περισσότερες ιστορικές πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας www.hellenicresearchcenter.org, education, lectures.

*Για το Ελληνικό Κέντρο Έρευνας για την Μικρά Ασία και τον Πόντο (ΕΚΕΜΑΠ) -Σικάγου
Γιώργος Μαυρόπουλος*

Μετάφρασης του Αγγλικού κειμένου από τον Γιάννα Κωνσταντινίδη, μέλος του Ποντιακού Συλλόγου Ξενιτέας του Σικάγου